

A JÓTÉKONYSÁG KÖZPONTOSÍTÁSA.

ÍRTA

Dr. PIKLER GYULA

BUDAPESTEN, 1900.

A p á h o l y sajátja.

Érdemes főmester !

Szeretett testvéreim !

Szívesen vállaltam el a jótékonyság központosítása kérdésének referálását. Fontos és komoly munkát érdemlő ügy és pedig nem a jótékonyság ügye ennek a szónak szokott, agyonsanyargatott, minden órában és minden lépten-nyomon újra elénk kerülő és mindig elégtelennek és czélszerűtlennek bizonyuló értelmében, hanem éppen az ettől a formától való megváltása az ügynek, de egyúttal az igazi emberbarátnak és főképpen az igazi szűkölködőknek.

Meg kell védeni az ügyet, az emberbarátot és a nyomort első sorban a rendszertelenségtől és a rendszertelenséggel járó erőpazarlástól.

Így, a hogy a társadalom, a jótékony-sággal foglalkozó szervezetek és az egyes egyének a jótékony-ságot ma gyakorolják, az elégtelen és czélszerűtlen.

A Danaidák hordájának töltögetése nem meddőbb munka ennél.

Az alamizsnakrajczár, ha enyhít nyomort, enyhíti egy perczre, a mi azonban bizonyosan nem elég és nem érdemli meg a *jótékony-ság* nevét.

Vagy rászorult valaki és érdemes valaki embertársai – vagy hogy egy sokat koptatott, de mély értelménél fogva soha el nem avuló szót használjak: „testvérei” – segítségére, akkor nyújtsuk neki azt,, a mire szüksége van: nem alamizsnát, hanem *segítséget*, és pedig segítséget addig, a míg rászorult és rá érdemes (és szűnjék meg természetesen ez a segítség abban a perczben, a mint többet nem szorult rá, vagy nem érdemes rá), vagy pedig

elejétől fogva nem érdemes valaki és nem szorult rá a segítségre, akkor kapjon kérelméért nem alamizsnát, hanem büntetést, tételessék ártalmatlanná, mert az ilyenek – és az ilyenek száma talán ép oly nagy, mint az igazi szűkölködőké – ártalmára vannak nemcsak saját maguknak, hanem azoknak, a kiket legelső sorban kellene védeni minden baj ellen: az igazi, tehetetlen nyomorultaknak.

Van-e ezek kizárásának módja?

Az első pillanatra úgy látszik, hogy nincs.

Attól, a ki abban a helyzetben van, hogy egyszer vagy másszor, itt vagy ott, ennyit vagy annyit adhasson embertársa segítségére, attól nem lehet követelni, hogy tanulmányozza mindig, mielőtt ad, az időt és a helyet, a személyt és a viszonyokat, a társadalmi problémákat és az egyének körülményeit.

A mit az ember adhat, az ennyi krajczár, vagy ennyi forint, de nem szánhat rá időben és energiában még száz annyi értékkel az adományra, mint a mennyit az adomány maga megér.

Ez oktalanság is volna!

De ha akarná is idejét és tetterejét így pazarolni valaki, nem bocsátkozhatik megoldhatatlan problémák megfejtésébe.

Az a kérdés pedig, hogy ki érdemes a segítségre, ki nem, az egyénre nézve megoldhatatlan kérdés.

Semmiféle igazságos egyéni mérlegelés nem képes az igazi nyomort biztosan elválasztani a professionalis koldulástól.

Hiszen ennek bizonyítására csak rá kell mutatni arra a mindenki által ismert tényre, hogy vannak munkabíróknak látszó, sőt vannak tényleg munkabíró egyének, a kik mégis a legnagyobb mértékben rászorultak és érdemesek a felebaráti segélyre, és hogy vannak másrészt, habár ritkán, még testi nyomorékok is, a kik – bármily óvatos legyen is az ember az ilyen ítéletek kimondásában – akik, ha nyomorúságos üzletet is, de mégis relatíve jól jövedelmező üzletet csinálnak testi fogyatkozásaikból, a kiknek testi fogyatkozásuk nem baj, hanem üzlet.

Az egyéni mérlegelés tehát, ha az

adakozó bele is akarna bocsátkozni az egyének és viszonyok vizsgálatába, elégtelennek bizonyulna.

A mit az adakozó egyéntől követelni lehet, az az, hogy erőfölöslegét ideadja, és ennyit – ezt mindjárt hozzátehetjük, – mindenki szívesen meg is tesz ; ennél sokkal többet az egyén nem is tehet. Ideadja erőfölöslegét, de – és ez a jótékony-ság egyik rákfenéje – ideadja természetesen annak, a ki leginkább kéri.

A ki pedig leginkább kéri, az rendesen vagy professionátus koldus, vagy professionalis jótévő, ez a két szabadon garázdálkodó caricaturája és párásítója a jótékony-ságnak.

Ezek az elsők, a kikre a jótékony-ság viszonyainak vizsgálatánál ráakadunk és ezek szabják meg a jótékony-ság központosításának egyik főirányát.

Ezeket nem szabad szabadon garázdálkodni hagyni.

Meg kell menteni a központosítás által az igazi emberbarátot a professionátus jótévőtől, ez az első, lehetetlenné tenni a professionátus *koldulást* és megmenteni az

adakozó jótékony garasait az igazi nyomor számára, ez a második, az elsővel részben azonos feladat.

De van-e ennek a második feladatnak, a professionalis koldulás megakadályozásának módja?

Első pillantásra úgy látszik, hogy nincs.

Pedig van, még pedig nagyon egyszerű.

A megoldásnak eszköze: a *munka*.

*

* *

Ezt a szót könnyű kimondani, de úgy látszik, mintha evvel a kérdés nem vitegett volna egy hajszálnyival sem előbbre.

Hiszen az egyes adakozó épp oly kevéssé teremthet mindig és mindenkinek munkát, mint a mily kevéssé bocsátkozhatok a kéregetők erkölcsi értéke és anyagi körülményeinek vizsgálatába.

Munkát teremteni ép oly nehéz.

De nem is az egyén feladata ez.

Éppen ez a feladat a szervezésé.

A jótékony szervezés második, de helyes meggondolással most már azt lehet mondani *első* nagy feladata tehát: munkát tartani készen.

Ez alatt azonban természetesen nem azt értjük, hogy a jótékony szervezés első sorban a munkanélküliség nagy kérdését oldja meg, tehát egy reá nézve lehetetlen és körén kívül fekvő feladatot.

Éppen csak a *kéregetőkről* van szó.

A jótékony szervezés első feladata, hogy a kéregetőknek tartson készen és adjon munkát. De munkát adjon saját maga.

Tehát ne küldést nyújtson, szeretet nélküli szót, céltalan utalást, hanem akármilyen egyszerű munkát, akármilyen rosszul fizelett munkát, de mindenekelőtt saját maga adjon munkát.

A párisi Société d'assistance par le travail tagjai, a mely intézmény erre az alapelve van fektetve, ezen intézmény tagjai egészen kivételes esetektől eltekintve senkinek nem adnak alamizsnát, hanem az egylet több intézetet tart fenn, melyekben mindenki, a ki bekapogtat, kap munkát, munkájáért népkonyhaszerű ételmezt, ha kell, menhelyszerű hajlékot és némi cse-

kély pénzt és a mely intézetek azután kapcsolatban vannak tehetetlenek menhelyével, hol az igazán tehetetlenek részesülnek azután ingyen segélyben.

Hogy milyen az a munka, a melyet így adni lehet, az egy részletkérdés, melybe itt nem bocsátkozom. De nehogy úgy lássék, mintha e kérdés elől ki kellene térni, utalok lehető röviden néhány szép adatra, melyeket ez irányban Gelléri testvérünk szorgalma gyűjtött egybe.

Így, eltekintve a fentemlített Société d'assistance-tól, a németországi u. n. ellátó állomásokon (Natural-Verpflegstationen) az este beérkezőknek éjjeli szállást adnak. Másnap délelőtt azonban dolgozniok kell s ekkor a teljesített munka arányában tisztességes ebédet kapnak, délután pedig tovább kell vándorolniuk.

A munka, a melyet az átutazók teljesítenek, favágás, utcztisztítás, dió- és mogyorótörés, kövek aprózása, földmunkák, tollfosztás, fogvájókészítés.

A legutóbbi számlálás szerint a Poroszországban létező 951 ilyen állomás éven-

ként 600.000 ebédet, 1.000,000 vacsorát és ugyanannyi szállást és reggelit adott ki.

Tökéletesebb, de már a mi méreteinken túlmenő alakja ezen intézménynek, az okszerű és szeretetteljes gyámolításnak és egyúttal a professionalis koldusok lehetlenné tevésének a *munkás-gyarmatok* intézménye.

Ezt a nagyfontosságú emberbaráti reformeszmét már 1817-ben valósították meg a hollandok, kik a foglalkozás nélkül maradt munkások számára Drenth tartományban 600 hektár nagyságú földet vásároltak, melynek terméketlen homoktalaján mintagazdaságot létesítettek. Ma ez a jótékony egylet évenként több ezer volt koldust és csavargót foglalkoztat, a gazdasági munkán kívül kisebb ipartelepeket és kertésziskolákat tart fenn, gyarmataiban 224 állandóan letelepedt családtagi van s a megmunkált vad vidéken több új virágzó község keletkezett.

Épp oly lélekemelő és tanulságos, habár a mi méreteinken túlmenő példa,

hogy *Németországban* Bodelschwingh westfáliai lelkész a hetvenes évek közepén az alapítási szédelgés után nagyon elszaporodott koldusokat és csavargókat próbálta felhasználni a nagy kiterjedésű mocsaras és tőzeges vidékek termékenynyé tételére. 1882-ben alakult az első Wilhelmsdorf nevű gyarmat Bielefeld mellett, most van 32 (közte 6 nők számára). A 26 férfi-intézetben 3100 hektár földet tettek termékennyé, az állandóan letelepedettek száma 3024 s az összes felvett munkások száma 83,000.

A mienkhez közelebb fekvő példák a berlini, hamburgi és magdeburgi intézmények, hol háziipart űznek. Háziiparként készítenek ládát, seprőt, kefét, szalmafonatokat, papucsot; a gyengébbek gyűjtőkészülékeket, papírzacskókat, gyantagolyókat stb. készítenek, édesfa-hántással, kávészemválogatással foglalkoznak.

A párisi u. n. munkásszállodákban (maison hospitalière pour les ouvriers sans asyle et sans travail) délelőtt a felvett egyén szabadon járhat ki munkakeresés

vége, délután favágással kell foglalkoznia, hogy a lakás és koszt költségei megtérüljenek.

Robin plébános óriási munkásházaiban Parisban mindenkit felvesznek, kinek nincs munkája és dolgozni akar. A szűkölködő addig maradhat, a meddig neki tetszik. A munka, a mit végeznie kell, nem nehéz, szakképzettség nem kell hozzá. „Margotint” kell csinálnia. A margotin apró. ujjnyi vastag, csomóba kötött fa, melynek vége szurokba van mártva. (Ezzel raknak Parisban tüzet a kályhákban.) Egy csomó margotin elkészítéséért a munkás három centimes-t kap. Egy óra alatt még a kezdő is 10-12 csomót tud elkészíteni úgy, hogy legfeljebb öt óra alatt megkereste a szükséges másfél frankot, a minimum, a melyet megkövetelnek.

Végre az asszonyok számára Paris valamennyi kerületében a község által fentartott munkasegélyházakban azok, a kik értenek valamely mesterséghez, például varráshoz, hímzéshez, művirágkészítéshez. itt is mesterségüket folytatják. A kik sem-

mihez sem értenek, azok szintén margo-
tint csomagolhatnak.

*

* *

A munka neme tehát, mint mindezen
évek óta fennálló és mind nagyobb mére-
teket öltő intézetek bizonyítják, nem okoz
nehézségeket. A dolog ezen sok részletébe
azonban itt nem bocsátkozunk, hanem fel-
vesszük fonalunkat ott a hol elejtettük.

A szervezett jótékonyság tehát első
sorban a körülményekhez képest kisebb
vagy nagyobb szabású munkaintézményeket
tart készen a munkaképesek, vagy némi-
leg munkaképesek számára és csak evvel
kapcsolatban népkonyhát és hajléktalanok
menhelyét és a teljesen tehetetlenek men-
helyeit.

Az első feltétel teljesítésével, a munka-
képesek kiselejtezése és kielégítésével
lehetnek tehát észszerű kapcsolatban és
legyenek is okvetlenül kapcsolatban a men-
helyek: a tehetetlenek menhelye, mely meg-
védje a testi nyomorékokat az éhség és
a fagy ellen, a gyermekek menhelye, mely

megvédje a gyermekeket a társadalom és a természet veszélyei ellen és nők menhelye, mely megvédje a nőket a gyalázat ellen.

Könnyű belátni, érdemes főmester, szeretett testvéreim, hogy – a mire még visszatérünk – hogy az első feltétel, a *munkaképesek foglalkoztatása* az, a mi az egész intézménynek a legczélszerűbb kiindulási pontot és egyúttal a komoly erkölcsi alapot és szilárdságot szolgáltatja.

De van még egy szempont, a melyből az ilyen munkanyújtás minden szervezett jótékonyásznak első feltétele.

Hogy nyomor t. i. van, az kétség-telen. Senkinek nem annyira siket a szíve, hogy ezt ne tudná. De hogy ez a nyomor néha rettenetes, azt talán nem mindenki tudja és nem mindig van eszünkben. A létfenntartási és a fajfentartási ösztön az embert nem arra készítetik, hogy lefelé nézzen, hanem arra, hogy felfelé, oda, a hova igyekszik és a hova kell, hogy igyekezzen.

De azért nem felejtjük el a nyomort.

Egy-egy száraz újsághír néha azt beszéli, hogy valaki éhen halt meg az

utcán; máskor, hogy valakinek az éjjeli fagy oltotta ki az életét; ismét máskor, hogy valaki, néha férfi, néha nő, de néha anya, gyermekét szorítva magához, a víz hullámai között keresett enyhébb menhelyet e rideg világnál.

Már pedig ha csak egy ilyen eset fordul elő egy évben, egy ilyen irtózatos eset, elég ok arra, hogy minden igyekezetünkkel iparkodjunk egyrészt a professionátus kol-dusok elől megvédeni az által, hogy alamizsna helyett munkát nyújtunk nekik, minden egyes alamizsna-krajczárt, másrészt arra, hogy megvédjük a munkátlano-kat is a legelemibb, tűrhetlen nyomortól, megadva nekik szerényen díjazott munka alakjában a legszükségesebbet addig, míg szokott munkájukat meg bírják találni, és elég ok arra, hogy a társadalom zajongó lelkiismerete megnyugtatóra helyeket teremtsen, melyekről elmondhassa, hogy ott mindenki, a kit a társadalom, a természet és saját ügyetlensége megüldözött, kap munkát és munkájáért élelmet és hajlékot, a nélkül, hogy kérni, a nélkül, hogy

köszönni, a nélkül, hogy pirulnia kellett volna.

Azt hiszem, hogy ez a jótékonyságnak legelemibb formája, hogy ez a legkevesebb, a mivel a társadalom saját magának és Geniusának tartozik.

De lehet-e majd ily intézmények szervezése után is azt mondani, hogy a nyomor egészen el van törölve a világból.

Bizonyára nem!

De ez nem ok arra, hogy bennünket az előnyomulásban és főképpen a helyes irányban való előrenyomulásban megakadályozzon.

Sőt éppen ok arra, hogy serkentsen.

A helyes irány pedig az, a mely a szervezkedésre és pedig a lehetőleg czélszerű és a lehetőleg morális alapon történő szervezkedésre vezet.

A morális alap itt a munka, tehát a megszorultak segélyezése a mind a két félre nézve lealázó alamizsna kikerülésével és az emberi méltóság teljes megóvásával, egyúttal a professionátus koldusoknak

a legczélszerűbb és legszelídebb módon való lehetlenné tételével.

(Meg kell ugyanis még egyszer jegyez-
nem, hogy a szervezkedés ezen módjánál
a szervezet tagjai; különös kivételes esetek-
től eltekintve, nem adnak alamizsnát, hanem
minden ilyen célokra rendelkezésre álló adó-
jukat ennek az egyesületnek adják, mely
második feladatának tekinti aztán, hogy az
igazán tehetetleneknek menhelyet és teljes
testvéri segílyt adjon. És ezen az alapon a
szervezet tágja nyugodt lelkiismerettel, sőt
helyesen zarkóahatik el az alamizsnaadás-
nak azon szégyenletes formájától, mely
lépten-nyomon ott dísztelenkedik szenny-
foltnak a civilizáció arca közepén és elzár-
kózhatik azon professionalis jóltevők fosz-
togatásaitól is, kik ép oly kiállhatatlan és
ártalmas mesterséget csinálnak a jótévesből,
mint a milyen kiállhatatlan ipart csinálnak
a profesionátus koldusok a koldulásból.)

Így adja meg tehát az erkölcsi alap, a
munka és a helyes szervezés a jótékony
intézménynek az erőt és egyúttal a módot
is a selejtes elemek kizárására úgy lent,

mint fent és a hivatottak, azaz az igazi szűkölködők és az igazi emberbarátok érvényesülésére és bevonására úgy lent, mint fent.

A jótékonyság központi szervezésének tehát, ismétlem, feladata központul választani a munkát, mely kiselejtezi az alamizsnából azokat, a kik eddig gondtalanul éltek a szervezetlenség és a náluknál nyomorultabbak, megszorultabbak és érdemesebbek rovására és a mely munka egyúttal nem alamizsna, hanem testvéri segítség azoknak, a kik nem koldulni akarnak és a kik nem alamizsnát várnak és kérnek, hanem segílyt és másodsorban szerves összefüggésbe lépni a tényleg jótékony intézményekkel, a tehetetlenek, a gyermekek, a nők menhelyével és hasonló komoly szervezésekkel, azok lehető felvirágoztatására.

Képzeld el, hogy mindezek, a munkatermek és a menhelyek meg vannak teremtvé és egy szerves egészsze egyesítve és térjünk vissza még egyszer kérdésünkre, lehet-e azután azt mondani, hogy minden nyomor el van törölve a világból?

Bizonyára nem!

De a mit bízvást és örömmel lehet akkor mondani, az az, hogy evvel a nyomor ellen való céltudatos, egységes, sikert ígérő harc végre meg van kezdve, hogy az a harc, a melyet a társadalom folytat a nyomor ellen, megszűnik végre guerillaharc lenni, mely demoralizálja is guerillaharc módjára mind a két hadviselő felet, hanem erős hadviseléssé lesz, a czállal, az iránynyal, az eszközökkel és a móddal tisztában lévő, lépésről-lépésre történő, de hatalmas térfoglalássá és hódítássá, mely, miután az emberi méltóság megóvását tűzte ki célul és a szeretet és a könyörületesség zászlaja alatt folyik, ellentétben a guerillaharczczal, megnemesíti és tisztítja mind a két félt és a mit akkor el lehet mondani, az az, hogy a társadalmi szervezkedés, mely eddig eredményében rendszerint a szegények-ellen irányult, végre egyszer a nyomorultak érdekében történik, hogy megalakult annyi sok mindenféle szomorú ring után a jótékony intézmények, a szeretet ringje.

A ring minden üzleti előnyével, melyek

azt annyira divatba hozták, de ez egyszer ezen üzleti előnyök, a ringnek kérlelhetetlen kereskedelmi nyomása a nyomor, a jótékonyosság, a szeretet szolgálatában.

Egy ilyen központi szervezés, érdemes főmester, szeretett testvéreim, melynek erkölcsi alapja a munka és a melynek eszköze csak a szeretet, avval dicsekedhetik, hogy az alamizsnagarasok közül nem vész el, nem kerül érdemetlen kézre egy sem, mert a szervezés első sorban munkát ad. Másodsorban dicsekedhetik avval, hogy a munka által történő ezen első selejtezés után a szervezet nem válogat a tehetetlenségnek különböző formái között, nem tesz különbséget köztük, nem csinál sportot az egyiknek támogatásából a másiknak rovására, hanem bármily, formában jelentkezék a tehetetlenség: testi fogyatkozás, aggkor vagy gyermeki zsengeség formájában, egyforma szeretettel szolgál minden ilyen igazán tehetetlen testvért és pedig nem pillanatnyi alamizsnát osztogat neki, hanem teljes segílyt nyújt.

De harmadszor, egy ilyen központi szervezés e két körülményben oly hatalmas erkölcsi és anyagi alapot teremtett magának, hogy az adakozókkal szemben is egész más az állásfoglalása.

Ezt a legrövidebben, a legmeggyőzőbben és a legörvendetesebben egy e téren már szerzett tapasztalat világítja meg, melyet a párisi Société d'Assistance par le Travail-nak Fekete Ignác testvérünk révén a páholy birtokában lévő 1894. évi jelentéséből citálok.

Az erre vonatkozó rész a következő:

„Egyesületünk nem felelne meg nevének – mondja e jelentés egy helyen – ha nem végezné működési körében a jótékonyág valódi és teljes szervezésének feladatát („si eile ne sérail pour ces conscriptions ime veritable *Société d'Organisation de la bien faisance*”). A segély elosztásának szervezésén kívül tehát meg kell állapítanunk azt is, hogy működési körünkben melye a fő jótékonyági intézmények, meg kell állapítanunk szabatosan ezen intézmények mindegyikének kitűzött célját és

anélkül, hogy bármennyire is be akar-nánk illetéktelen módon avatkozni működésükbe, meg kell teremtenünk azt a szerves kapcsolatot, mely eddig hiányzik és a mely nélkül iparkodásuk összefüggéstelen, meddő, sőt néha egyenesen ártalmas.

„De keresztül kell majd tanulmányozni ezen intézmények lapjait annak megállapítására is, hogy kik a társadalomban azok, a kik ezen intézmények egyikét vagy többjét támogatják és kik azok, a kiket eddig a szervezetlenség folytán a propaganda egyáltalán nem vont bele a működésbe, daczára annak, hogy anyagi viszonyaiknál fogva módjukban volna adózni.”

„Szolgáljon tanulságunkra, – folytatja tovább a jelentés – hogy ezen a szervezett alapon 1873-ban Liverpoolban megtörtént egy ilyen kutatás és hogy ezen munkának akkor az volt az eredménye, hogy a város azon 20.000 polgára közül, kiktől anyagi viszonyainál fogva el lehetne várni, hogy adózzanak a szűkölködők segélyezésére, csak 6600, tehát csak egy harmadrész járult hozzá valamely

mértékben a 38 létező jótékonyági intézmény fentartásához. De e 6600 egyén közül is sokan több jótékony intézménynek voltak tagjai, úgy hogy végeredményül az derült ki, hogy egy 520.000 lakossal bíró városban a magánjótékonyt összesen alig 1000 egyén szolgáltatta.”

„Miután a baj így meg volt állapítva, megpróbálták javítását. Egy központi iroda lett felállítva. Minden év elején a segélyezésre érdemes jótékony intézményeknek listája meg. lett küldve a város legvagyonosabb 15.000 polgárának. Mindenki, a ki akart, aláírt a listán egy bizonyos főösszeget és megjelölte, hogy ezen összeg mely arányban és melyik intézmények javára essék. Eredmény: elesett minden propagatorikus, administrationális és gyűjtési költség, ki lettek selejtezve a nem komoly vagy kevésbé komoly intézmények, megszorodtak a komoly célú intézmények 38-ról 98-ra és *felszaporodott ti jótékony célokra befolyó hozzájárulás összege* lassanként 4500 font sterlingről 25.000 font sterlingre, tehát az eredeti összeg ötszörösére.”

„Czélul lett tehát kitűzve, egy kis rendet hozni a chaosba és íme ez volt az eredmény”.

Érdemes főmester, szeretett testvéreim! azt hiszem, hogy ehhez nem kell hozzátenni semmit olyan ember számára, a kinek van füle, hogy halljon, van esze, hogy ítéljen, van szíve, hogy érezzen és a kiben van szabadkőművesi készség a tetre.

* *

Hogy melyek tehát a jótékonyág szervezésének feladatai, ez az eddig vázoltakkal ki van merítve.

De, azt hiszem, kétségtelen az is, hogy ezek egyúttal magának a jótékonyágnak is és minden jótékonyágnak legelemibb feladatai, azt hiszem, kétségtelen, hogy a *szervezés* elengedhetetlen járuléka, előfeltétele minden komolyan, úgy a mint kell: teljes szívvel és lélelkekkel, őszinte ember-szeretettel és testvériséggel megkezdett jótékonyágnak, minden jótékonyágnak, a mely nevére rá akar szolgálni, de a mely aztán több és más is, mint az a momentán, az ész és a szív teljes közönyével és hideg-

ségével odadobott pénzadomány, mely szeretet nélkül lesz dobva és szeretet nélkül lesz fogadva, mely nem czélszerű módon keletkezett és mely ennél fogva alkalmas is arra, hogy inkább kárt csináljon, mint hasznot és a melynek neve nem a testvéri szeretet melegével adott és fogadott segély, hanem orczapirító alamizsna.

A jótékonyság szervezésének feladatai tehát, röviden összefoglalva már most mindent: egy munkaintézmény mint központ, mely a selejtes elemeket kirostálja és egyúttal a koldulni nem is akaróknak a percnyi, legszükségesebb segélyt az emberi méltóság megóvásával megadja; ezen intézmény körül (mely Budapesten csirájában már megvan), szerves összefüggésben az igazán tehetetlenek, a nyomorékok, a gyermekek, az aggok és last but not least a nők menhelye. A másik oldal felé: az erkölcsi komolyságnak, a céltudatosságnak és a szervezethez hatalmával kiselejtezése és kiszorítása a nem komoly, sokszor inkább ártalmas mint hasznos, sokszor inkább egyének önző szereplési szükségletét vagy fitogtálási vá-

gyát, mint a megszorultakat szolgáló nem komoly intézményeknek és az ártalmas, kellemetlen, fosztogató, professionalis jótékonyságnak, a bálozó, majálistozó, bazározó és uzsonnakává mellett gyermekfelruházó jótékonyságnak, mely a begyűjt szent céloktól elvont krajczárokat *minden kritika, és gond nélkül* éppen csak hogy széjjeldobja és lerázza magáról és harmadsorban céltudatos, szervezett igyekezés belevonni a segélybe való megfelelő részvételbe mindazokat, a kiknek szive nem különösen jó, hanem csak normális, *azaz majdnem mindenkit, a ki anyagiilag teheti.*

Mert, mint Bellamy mondja, az ember alapján nem rossz, hanem jó.

A mi a rosszat szüli, az a rendezetlenség, a chaos. Maga az ember, ismétlem, alapján nem rossz, hanem jó.

Csak nem szabad bevonni céljátévesztett aktiókba és hozzá közelíteni hamis, vagy sentimentális jelszavakkal.

A jelenlegi chaotikus állapotok köze-
pette pedig egy ilyen sokat sanyargatott
jelszó az altruizmus.

Semmi szükségünk erre a hazug szóra.

Az „altruizmus” vagy hazug jelszava
azoknak, a kik saját túltengő egoizmusukat
akarják ennek a szónak a hangoztatásával
leplezni, vagy pedig sentimentális jelszava
egészségtelen, holdkóros lelkeknek, a kiknek
altruizmusuk épp olyan színtelen és sá-
p-
kóros, mint egoizmusuk. A mi minden szerves
lényt, növényt, állatot, embert életben tart,
az az egészséges egoizmus, a mely ha ad,
a maga erőfölöslegéből ad, ad annyit,
a mennyit öröm adni és a mennyit épp
ezért öröm elfogadni.

És ha csak ezt az egészséges, örömmel
adott erőfölösleget gyűjtjük össze rendszere-
sen azok számára és *védjük is meg azután*
azok számára, a kiknek nincs egyéb eszkö-
zük a megélhetésre, mint a mások irgalmas
könyörületessége, akkor, mint a fentemlített
liverpooli és mint a párisi Société d'assis-
tance parle travail példája mutatja, melynek
részleteibe, valamint más ily nagyméretű

külföldi intézetek részleteibe, melyeket Gel-
léri kalapácsvezető testvérünk egy értékes
páholymunkájában találtam, ma nem akarok
belemenni, akkor többet tettünk, százszor
többet, mint a mennyit a mai chaotikus,
szervezetlen kapkodásban tesznek úgy jó-
akarattal, de szervezés nélkül az ember-
barátok, mint szereplési és fitogtatási
vágyból a jótékonyság gyűlöletes parazitái.

És nem félek ezek után még egyszer a
szemébe nézni annak a kérdésnek, vájjon
ha mindezt megtesszük, vájjon lesz-e még
aztán is nyomor a világon?

Igen, lesz.

De megkezdődött az észszerű és hogy
úgy mondjam szívyszerű védekezés ellene
egy nagy, keresztülgondolt építmény alak-
jában.

*
* * *

Ennek az építménynek a kövei, érde-
mes főmester, szeretett testvéreim, mind
megvannak.

Megvan, egyelőre csak csirájában,
egyelőre csak alig 30 ember számára
(Glück Frigyes testvérünk kezdeménye-

zése folytán), a munkanélkülieknek, de munkaképeseknek, vagy mégis valamely munkára képeseknek ideiglenes munkát nyújtó műhely, megvannak azon intézmények, melyeknek alapításában úgy profán körök, mint páholyunk derekasán kivette részét, a különböző menhelyek, most arról van szó, egy szerves egészszé, egy hatalmas védfallá egyesíteni mind e köveket, hogy egy széles, erős erkölcsi alapon, a munkán, emelkedve, a tiszta emberszeretet által összeforrasztva, gátat képezzenek a nyomor árja ellen, mely bennünket körül mos, a nyomor hullámai ellen, melyek annál rettenetesebbek, mert iszapul mindig magukkal hordják a bűnt.

Ennek a nagy védőgátnak építésére kőművesek kellenek, szeretett testvéreim, kőművesek a szó legbüszkébb, legjobb, legszebb értelmében.

*

*

*

Erre az építkezésre, ennek a szabadkőműves! munkának a megkezdésére hívom

fel, szeretett testvéreim, a páholyt és indítványozom :

Mondja ki a páholy :

hogy a jótékonyág- egységes szervezését és központosítását felveszi mielőbb megoldandó- feladatai közé,

hogy helyesnek tartja erre a szervezésre és központosításra azt az alapot, és irányt, melyet vázoltam, illetve, hogy szerényebb legyek, azt az alapot, melyen a jótékonyág a kontinens több államában részben már szervezve is van,

hogy e nagyméretű cél elérésére, mely meghaladja egy páholy erejét, a testvérpáholyoknál a propagandát megindítja és azoktól egy páholyközi bizottság kiküldését kéri és végül,

hogy az eziránti technikai részletek és eljárási módok megállapítására bizottságot küld ki, mely a páholynak tanácskozása eredményéről mielőbb jelentést tegyen.